

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ.

ΕΤΟΣ Α΄.

ΕΝ ΒΙΕΝΝΗ, τῆ 1/13 Μαρτίου 1889.

ΑΡΙΘ. 3.

ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΕΝ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ.
Εἰκὼν τοῦ Β. Βουτιέ.

70

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ.

(*Απόσπασμα ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἔθν. Πανεπιστημίῳ ἐκφωνηθέντος ἐνωρητορίου λόγου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ φυσικοῦ δικαίου κ. Ν. Καζάξη.*)

Μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ἡ πολιτικὴ κοινωνία ἐβασίλευτο ὅτε μὲν ἐπὶ τῆς κατακτῆσεως, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ θείου δικαίου· ἄλλοτε ὁ κύριος αὐτῆς παράγων ἦτο ἡ μοναρχία, καὶ ἄλλοτε ἡ ὀλιγαρχία. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ πολιτεία ἦτο θεοκρατικὴ, στρατιωτικὴ, τιμαριωτικὴ, μοναρχικὴ, πάντοτε θεραπεύουσα, μετ' ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, τὰ συμφέροντα καὶ τὰς ἰδέας μεμονωμένης κοινωνικῆς τάξεως, οὐδέποτε δὲ τοῦ συνόλου. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἀνεκρήχθη ἡ νέα κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ Δεκάλογος, εὐγενέστερος καὶ ἀνθρωπινώτερος τοῦ ἀνακρηχθέντος ποτὲ ἐν μέσῳ ἀστραπῶν καὶ βροντῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους Σινά. Αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ ἔλαβον ὑπ' ὄψει τὴν ὅλην ἀνθρωπότητα, ἄνευ διακρίσεως φυλῆς καὶ γένους· ταύτης δὲ τῆς ἐνιαίας ἀνθρωπότητος τὰς τόχας καὶ τὰ συμφέροντα κέλῃται νὰ ρυθμίσῃ καὶ νὰ προσταγῇ ἡ νέα πολιτεία.

Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ταύτῃ πολιτείᾳ ὁ ἄνθρωπος καθήκον ἔχει ὑπεράτατον τὴν πραγμάτωσιν τοῦ δικαίου. Δὲν εἶνε τὸ δικαίον τοῦτο ἢ ἀποκάλυψις ὑπεράτης βουλήσεως καὶ ἀρχῆς· δὲν εἶνε τὸ δημιοῦργημα τῶν συμφερόντων μιᾶς τάξεως, ἢ ἡ καθιέρωσις τοῦ δεδομένου τῆς βίας, ἀλλ' εἶνε προῖον, ἀπορρέον ἀπὸ τῆς ἐσωτάτης ἐλευθέρως συνειδήσεως τῆς κοινωνίας. Πρὸς κτίσιν αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος ἀγωνίζεται ἀπ' αἰῶνων ἐν ταῖς ἀτομικαῖς αὐτοῦ, ἐν ταῖς κοινωνικαῖς, ἐν ταῖς παγκοσμίαις σχέσεσιν. Ὁ περὶ τοῦ δικαίου ἀγὼν εἶνε ἡ εὐγενεστάτη ἐκδήλωσις τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ προσωπικότητος, καὶ ὁ ἰσχυρότατος τῶν παραγόντων τῆς κοινωνικῆς δημιουργίας.

Ἐν τῇ νέᾳ πολιτείᾳ τὸ ἄτομον δὲν φέρει τὴν σφραγίδα τῆς δουλικῆς ὑποταγῆς, ἣν ἔφερον ἐν τῷ παρελθόντι. Τότε ἦτο ἠθικὸς Παρίας μετ' εὐρυτέρων καὶ μὴ δικαιομάτων. Ὅτε μὲν ἡ θρησκεία, ὅτε δὲ ἡ πολιτεία ἐξήσκηον ἐπ' αὐτοῦ ἀπεριόριστον κράτος. Πολλάκις ἡ πολιτεία εἶχεν ἐλευθέραν ἐξωτερικὴν μορφήν, ἀλλὰ τὸ ἄτομον κατ' οὐσίαν ἐστερεῖτο παντός ἀπέναντι αὐτῆς δικαίου· ἡ παμβασιλεία αὐτῆς τῆς πολιτείας ἀπερρόφα πᾶσαν ἠθικὴν ἰκμάδα καὶ ζωικότητα τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ. Τὸ ἄτομον, στερούμενον ἐλευθέρως αὐτοβουλίας καὶ αὐτενεργείας ἦτο πολλάκις δοῦλον, ὡς καὶ ἐν ταῖς μοναρχικωτάταις τῶν πολιτειῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀντίθετος ἀρχὴ τῆς τελείας ἀνεξαρτησίας τοῦ ἀτόμου καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις, θρησκευτικὰς, κοινωνικὰς, πολιτικὰς, οικονομικὰς, δὲν εὐρίσκει ἀποδοχὴν ἐν τῇ νέᾳ πολιτείᾳ. Εἶνε κίνδυνος ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνεξαρτησίας νὰ ἐπέβη διάσπασις τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ κοινωνικῶν δυνάμεων διὰ τοῦ παραχόρδου ἀνταγωνισμοῦ τῶν ἀτόμων. Ὁ ἰκανώτερος, ὁ ἰσχυρότερος θέλει προσπαθῆσαι νὰ ἐκμεταλλεῖται, νὰ συντρίψῃ τὸν ἀνίσχυρον. Ἡ κοινωνία ἤθελε μεταβληθῆ εἰς συρφετὸν ἀλλήλομαχούντων μελῶν αὐτῆς, πᾶσα δ' ἁρμονία καὶ τάξις ἤθελον ἐκλίπει. Δὲν λέγω, ὅτι ὁ ἀγὼν ἐν τῇ κοινωνίᾳ δὲν εἶνε ἡ βᾶσις αὐτῆς καὶ ἡ ἀφετηρία· ἀλλ' ὁ ἀγὼν οὗτος δέον νὰ διεξάγῃται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἠθικῶν νόμων, τοῦ δικαίου καὶ τοῦ προσήκοντος, ἢ δὲ πολιτεία κέλῃται, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς, νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ρυθμίζουσα αὐτὸν καταλλήλως, μὴ ἐπιτρέπουσα δὲ εἰς οὐδένα τῶν διαμαχομένων νὰ ὑπερβῇ τὰ ἐσκαμμένα. Ἡ νέα πολιτεία δικαιοῦται νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰς ἀτομικὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καθ' ὅσον δὲν παραβιάπτει τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν αὐτονομίαν. Ἐν τῇ διακρίσει δὲ ταύτῃ τῶν ὁρίων τῶν σχέσεων τῆς πολιτείας καὶ τοῦ ἀτόμου ἔγκειται ἡ κοινὴ αὐτῶν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ σύμπραξις καὶ συνεργασία.

Ἀπὸ τοῦ ἀτομικοῦ βίου ἐξερχόμενος ὁ ἄνθρωπος καὶ δημιουργῶν τὸν κοινωνικὸν αὐτοῦ κόσμον, καθίσταται οἰκογένεια, αὐτῇ

εἶνε ἡ πρώτη βαθμὶς τῆς κοινωνικῆς ἐξελίξεως, ἡ ἀφετηρία τῆς κοινωνίας. Ἐν τῇ νέᾳ πολιτείᾳ ἡ οἰκογένεια βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀλληλεγγύης τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν στοιχείων. Ἡ οἰκογένεια τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων δὲν εἶνε πλεον ὁ ἀντικειμενικὸς ἐκείνος θεσμὸς τοῦ παρελθόντος, ὅποτε εἰς κοίρανος, εἰς βασιλεὺς ἀπόλυτος, ὁ ἀνὴρ, ἐκράτει τὰ σκήπτρα αὐτῆς, ὅποτε ἡ γυνὴ καθήκοντα μόνον, οὐδὲν δὲ σχεδὸν δικαίωμα ἐκέκτητο ἐν τῷ οἴκῳ. Ἦδη αἱ συνθήκαι τοῦ νέου κοινωνικοῦ βίου μετεβλήθησαν. Ἡ γυνὴ ἐκτίσαστο τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν, ὅσημέραι δὲ μείζονα δίκαια ἀναγνωρίζονται αὐτῇ. Ἄλλοτε ἦτο θεραπευτικὴ καὶ ἐταίρα δεσποτικοῦ συζύγου, ἐν ἰσῆ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς μοῖρα· σήμερον δὲ ἡ συνειδήσις τῆς νεωτέρας κοινωνίας καταδικάζει τὸ ἀπὸ ἀνθρώπου τοῦτο τῆς παλαιᾶς οἰκογενεῖας δίκαιον. Ἡ γυνὴ, ἀναγνωρισθεῖσα ἐν τοῖς προσήκουσιν αὐτῇ δίκαισι, ὑποχρεοῦται ἤδη καὶ εἰς τὰ ἀντίστοιχα καθήκοντα. Ἀρχεται καθισταμένη οὐσιώδης παράγων ἐν τῇ οικονομικῇ ἐργασίᾳ τῆς κοινωνίας. Ἐξήλθε τοῦ οἴκου, διὰ νὰ παράσῃ χεῖρα ἀρωγῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου, ὃν μετ' αὐτοῦ διεξάγει. Ἐκτὸς τοῦ οἴκου, καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ καὶ ἐν τῇ ἰδιωτικῇ ὑπηρεσίᾳ, ἡ γυνὴ καθίσταται ἀπαραίτητος συντελεστὴς πρὸς λύσιν τοῦ οικονομικοῦ προβλήματος, τὸ ὅποιον τοσοῦτον ἀπασιῶς βαρύνει ἐπὶ τῆς τύχης τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν. Ἡ γυνὴ, μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς κατὰ πρῶτον, ἀλλ' ἐπίσης καὶ συνεργάτις τοῦ ἀνδρὸς ἀκολούθως ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ τῇ οικονομικῇ ἐργασίᾳ τοῦ βίου, ἀναπτύσσουσα προσηγόντως τὰς φυσικὰς καὶ ἠθικὰς αὐτῆς δυνάμεις· τοιοῦτο τὸ ἰδεώδες τοῦ νεωτέρου οἰκογενειακοῦ βίου, καθισταμένου πράγματι ἀσφαλεστάτης βᾶσεως τῆς νέας πολιτείας.

Ἡ οἰκογένεια δὲν δύναται νὰ κατανοηθῇ πλήρως, ἠθικῶς καὶ οικονομικῶς ἐπιδιώκουσα τὸν σκοπὸν αὐτῆς, ἄνευ τῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ ἰδιοκτησία συνδέεται στενότερα μετὰ τῆς οἰκογενεῖας· ἀπορρέει καὶ αὐτὴ ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως βουλήσεως καὶ ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ἡ ἐργασία αὕτη δὲν δύναται ν' ἀναγνωρισθῇ ἀπόλυτος καὶ ἀπεριόριστος ἐν τῇ νέᾳ πολιτείᾳ· ὑφίσταται κατ' ἀνάγκην περιορισμούς τινας διὰ τῆς προσήκουσας ἐπεμβάσεως τῆς πολιτείας. Ἄν τὸ ἄτομον ἤθελεν ἀφραθῇ ἀπόλυτως ἐλευθέρων ἐν τῇ οικονομικῇ αὐτοῦ ἐργασίᾳ, θὰ προήρχοντο μόρια ἀδικήματα ἐν τῷ ἀνταγωνισμῷ τῶν συμφερόντων, καθ' ὃν ἡ πονηρία καὶ ἡ ἀπληξία ἤθελον κατασχέσει τῆς ἀρετῆς, τῆς τιμότητος καὶ τῆς εὐθύτητος. Ἄλλ' ἐπίσης δὲν εἶνε ἐπιτετραμμένον εἰς τὴν πολιτείαν ν' ἀπορροφήσῃ πᾶσαν οικονομικὴν ἐργασίαν τοῦ ἀτόμου, νὰ διευθύνῃ αὐτὸ, νὰ καταργήσῃ πᾶσαν ἀτομικὴν ἰδιοκτησίαν, νὰ προγράψῃ τὸ κεφάλαιον, ὡς δὴθεν προῖον ληστείας καὶ ἐκμεταλλεύσεως ἀδίκου, καὶ νὰ καταστῇ οὕτως αὕτη καθολικὸς γεωργός, καθολικὸς ἔμπορος, καθολικὸς βιομήχανος, ὡς ἐξήγησαν νὰ πραγματωσῶσιν ἀρχαῖαι τινὲς κοινωνιστικαὶ πολιτεῖαι, ὡς γυγνήθησαν καὶ ἐπεδίωξαν ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι κοινωνιστικαὶ αἰρέσεις καὶ σχολαί. Ἡ νέα πολιτεία σέβεται τὴν ἀτομικότητα, ἐκτιμᾷ τὰ δεδομένα τῆς ἐλευθέρως ἐνεργείας, ἀλλὰ τοῦτο μέχρις ὁρίων. Ἐνθυμᾷται τὸ πολυθρόνητον λόγιον τοῦ Πλανίου: Latifundia perdidere staliam, καὶ ἐργάζεται διὰ τῶν προσηγόντων θεσμῶν νὰ παρακωλύσῃ τὴν ὑπερβολικὴν συσσώρευσιν τοῦ πλοῦτος εἰς χεῖρας ὀλίγων. Ὁ πλουτοκρατικὸς τιμαριωτισμὸς εἶνε ἐξίσου ἀπεχθὴς αὐτῷ, καθὸ ἔχθηρος τῆς κοινωνικῆς ἁρμονίας καὶ τάξεως, ὅσον καὶ ὁ μέχρις ἐσχάτων κρατῶν μεσαιωνικὸς τιμαριωτισμὸς. Οὗτος μὲν εἶνε προῖον τῆς βίας καὶ τῆς ἀμέσου ἀρπαγῆς, ἐκείνος δὲ ἀποτέλεσμα τῆς πονηρίας καὶ τῆς ἐμμέσου ἀρπαγῆς. Ἐν τῇ νέᾳ πολιτείᾳ τὰ παραδείγματα τοῦ παρελθόντος δέον νὰ καταστῶσι μαθήματα. Ἡ ἰδιοκτησία δέον νὰ κηρυχθῇ ἐλευθέρη, ὅπως ἡ ἐργασία, ἣς εἶνε ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ κατάλληλοι θεσμοὶ δέον νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τῆς πολιτείας πρὸς παρακώλυσιν τῆς εἰς χεῖρας ὀλίγων συσσώρευσεως τοῦ

πλούτου. Ἡ ἐργασία ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς πολιτείας, δέον νὰ ὀργανωθῆ, σκοπιμώτερον καὶ κοινωνικώτερον, καθισταμένη παντὶ ἀνθρώπῳ ἐφικτὴ. Δέον νὰ ἀναγνωρισθῶσι καὶ νὰ ὀργανωθῶσι νομοθετικῶς αἱ ἀρχαὶ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως, ἐφ' ὧν μετὰ τὴν ἐργασίαν ἔρχεται ὁ πλοῦτος παντὸς ἔθνους· καὶ τοῦτο διὰ ταμειωτηρίων καὶ ποικίλων ἄλλων τρόπων οἰκονομικῆς συμπαρέσεως καὶ ἀλληλοβοηθείας τῶν ἐργατικῶν ὁμάδων. Μετὰ ταῦτα, τὸ οἰκονομικόν, τὸ ἱστορικὸν πρόβλημα τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν, δύναται νὰ λύθῃ ἐπαρκῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ὑπὸ τὴν εὐγενῆ σημαίαν τοῦ συνεταρισμοῦ καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας. Τοῦτο ἐπιδιώκουσα ἡ νέα πολιτεία, δὲν δύναται ἐπίσης νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ἄψιν καὶ τὰς ὑπὸ τὴν κερμῶν τούτων ἐπιβαλλομένας μεταρρυθμίσεις τοῦ δικαίου τῆς κληρονομίας, περιορίζουσα κατὰ τὸ ἐνὸν αὐτὴν μέχρις ὠρισμένου βαθμοῦ συγγενείας, ἐγγυτέρου τῶν μέχρι τοῦδε ἀναγνωρισμένων ὑπὸ τῆς ἀστικῆς νομοθεσίας, ἐπιβάλλουσα δὲ εἰς τὴν κληρονομίαν καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις κοινωνικῆς ἀρωγῆς καὶ φιλανθρωπίας. Ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ἱστορικῇ κατηγορίᾳ ἢ ἰδιοκτησίᾳ θέλει κρεῖττον ἐπιδιώξει τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ δικαίου καὶ τῆς πολιτείας, ἀναγνωρίζοντο ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως τοῦ ὑπερτάτου νόμου τῆς ἀλληλεγγύης ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐλλείποντος τοῦ ὁποίου, ἐκλείπουσιν οἱ ἠθικοὶ καὶ πνευματικοὶ δεσμοὶ ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ κατανοηθῇ ἡ πολιτικὴ κοινωνία. Ἡ ἰδιοκτησία δὲν εἶνε ὁ ἀποδιοπομπαῖος τράγος τῆς ἱστορίας, τὸ δημιοῦργημα τῆς ἀδικίας, ὡς ἱσχυρίζονται παραπαίοντα κοινωνιστικὰ αἰρέσεις, ἀλλὰ πρὸς πλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ τῆς πρέπει νὰ σκοπῇ τὴν θεραπείαν τῶν ὑπερτάτων ἀναγκῶν τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν ατόμων, τοῦτο δὲ δὲν δύναται νὰ κατορθωθῇ, ἢ μόνον διὰ τῆς ἐποπτείας τῆς πολιτείας.

Τοιαῦτα ἐπιδιώκουσα ἡ νέα πολιτεία, εἶνε ἀληθῶς τὸ ἄκρον ἄκρον τῆς ἠθικῆς τῶν λαῶν καὶ τῶν ατόμων ἐργασίας, τὸ εὐγενέστατον τῶν δημιοργημάτων τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἱστορίας. Ἡ νέα αὕτη πολιτεία, ὡς εἶπον ἤδη, οὕτε θεοκρατικὴ εἶνε, οὕτε στρατιωτικὴ, οὕτε τιμαριωτικὴ, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐλευθέρου καὶ αὐτόνομου, ἀναγνωρίζουσα τὰ δίκαια τοῦ ατόμου καὶ τῆς ὁμάδος, παρακαλύουσα πᾶσαν αὐτῆς σύγκρουσιν καὶ διάστασιν, διὰ παντὸς δὲ τρόπου ἐργαζομένη πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἁρμονίαν, τὸν σύνδεσμον τῶν καθ' ἑαυτοῦ καὶ ἐπὶ μέρους ἰδεῶν καὶ συμφερόντων. Ὅπως ἡ νέα κοινωνία, ἔσται καὶ ἡ πολιτεία βιομηχανικὴ, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, καταδικάζουσα δ' ἐκ τοῦ προτέρου πᾶν προνόμιον καὶ πᾶσαν κοινωνικὴν ἀδικίαν.

Ἀλλὰ ποία ἡ μορφή τῆς νέας ταύτης πολιτείας, τῆς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας, ἀμοιβαιότητος καὶ ἀλληλεγγύης ἐρειδομένης; Οἱ πολιτειογράφοι τῆς ἀρχαιότητος, οὗς παρεκλούθησαν καὶ οἱ πλείστοι τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀναζητούντες πολιτικὸν τι ἰδεώδες, τὸν ἄριστον τῶν πολιτικῶν τύπων, τὸν προσήκοντα τῇ ἀνθρωπότητι, ὥρισαν τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν πολιτικῶν τύπον, τὴν Μοναρχίαν, τὴν Ἀριστοκρατίαν ἢ τὴν Δημοκρατίαν. Ἡ νέα πολιτεία δὲν ζητεῖ τὸ ἰδεώδες τῆς πραγματώσεως αὐτῆς ἐν τούτῳ ἢ ἐκείνῳ ἀποκλειστικῶς τῷ πολιτικῷ τύπῳ, ἐν τῇ ἐξωτερικῇ μορφῇ, ὅσον ἐν τῇ περιλαμβανομένῃ ἐσωτερικῇ οὐσίᾳ. Ἡ νέα πολιτεία ἐπιζητεῖ πρὸ παντὸς τὴν ἠθικὴν ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν τάξιν, αὕτη δὲ ἡ τάξις κατ' οὐδένα ἄλλον τρόπον δύναται νὰ πραγματωθῇ, ἢ διὰ τῆς πραγματώσεως τῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἐλευθερία εἶνε ἡ μαγικὴ δύναμις, ἡ ἐξεγείρουσα ἀπάσας τὰς ἠθικὰς τῶν ατόμων καὶ τῶν ὁμάδων δυνάμεις, ἡ ἐλευθερία εἶνε ἡ ἐμπνέουσα τὰ εὐγενέστατα καὶ τὰ ζωτικώτατα τῶν αἰσθημάτων· ἡ ἐλευθερία εἶνε ἡ παρέχουσα τάρχη καὶ ὑπόστασιν εἰς πάντα τὰ ἰδεώδη τῆς ποιήσεως, καὶ εἰς πάσας τὰς ἐρεῦνας τῆς ἐπιστήμης. Ὑπάρχει ἐλευθερία ατομικὴ, θρησκευτικὴ, πνευματικὴ, βιομηχανικὴ, ἀλλ' οὐδεμία τῶν ἐλευθεριῶν τούτων δύναται νὰ κατανοηθῇ καὶ νὰ λειτουργήσῃ προσήκοντως, ἄνευ τῆς ὑπὸ τῆς πολιτείας παρεχομένης ἐλευθερίας. Αὕτη εἶνε ἡ πυρᾶ, ἡ θερμαίνουσα τὴν καρδίαν τοῦ ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνιζομένου, αὕτη εἶνε ὁ λαμπτήρ, ὁ φωτίζων τὸν ἐν τοῖς ἄραποις τοῦ ἐθνικοῦ βίου περιπλανηθέντα ὁδοιπόρον. Ἀποστολὴ ἐπομένως τῆς πολιτείας εἶνε ἡ καθιέρωσις καὶ

πραγματώσις τῆς ἐλευθερίας ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτῆς φύσει καὶ ἐννοίᾳ, ὡς δικαίου τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν, οὐχὶ δὲ ὠρισμένης τάξεως. Ἀλλὰ πῶς θέλει πραγματωθῇ ἡ τοιαύτη ἐλευθερία; τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν δύναται νὰ λυθῇ βεβαίως αὐτοσχέδιως, ἐκ τοῦ προτέρου. Δύναται ἐν τούτοις ἡ πολιτεία νὰ θέσῃ ὠρισμένας βάσεις πρὸς κανονικώτεραν λειτουργίαν τῶν νόμων, πρὸς ἁρμονίαν τῶν ἀντιθέτων συμφερόντων, πρὸς καθιέρωσιν τάξεως ἐννόμου καὶ εὐρύθμου, αὕτη αὕτη ἀμέσως ἐποπτεύουσα. Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐτέθη ἀπὸ αἰῶνων. Πᾶσα ἱστορικὴ περίοδος προσάγει ἐκάστοτε τὴν συμβολὴν αὐτῆς πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν λύσιν· ἀλλ' ἡ ἀληθῆς ἐλευθερία οὕτε ἐργώσθη εἰσέτι, οὕτε ἐπραγματώθη ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ σήμερον ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη καὶ κοινωνία καλοῦνται νὰ εὑρωσι τὴν προσήκουσαν λύσιν.

Θέλει κατορθώσῃ ἄρα νὰ ὑποδείξῃ τὸν τρόπον τῆς λύσεως ὁ καθ' ἡμᾶς αἰὼν; ἢ ἀπόκειται τοῦτο εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἐργασίαν ἀπωτέρου ἱστορικοῦ μέλλοντος; Οὐδεὶς δύναται νὰ προφητεύσῃ. Ἀλλ' ἡ μέχρι τοῦδε τελεσθεῖσα ἐργασία ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς εὑρεσιν τοῦ προσήκοντος τῇ κοινωνικῇ αὐτῆς καταστάσεως πολιτικῶν τύπου παρέχει ἡμῖν τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἐκ τοῦ παρελθόντος θέλει διδαχθῇ περὶ τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ μέλλοντος· ἀλλὰ πρὸ παντὸς θέλει κατανοήσῃ, ὅτι ἡ τοιαύτη, ἢ τοιαῦτα πολιτεία δὲν εἶνε τὸ αὐθαίρετον κατασκευάσμα ἐνὸς ἐγκεφάλου, μιᾶς γενεᾶς, μιᾶς ἱστορικῆς περιόδου. Πρὸ παντὸς εἶνε τὸ ἰδιοφυὲς δημιοῦργημα μιᾶς φυλῆς δι' ἐργασίας αἰῶνων. Ἴνα ἢ ἀληθῆς καὶ πραγματικὸν τὸ δημιοῦργημα τοῦτο, πρέπει νὰ συμφωνῇ πρὸς τὸ ἱστορικὸν παρελθόν, τὸ κοινωνικὸν ἐνεστώτος, ἐν γένει τὴν φυλετικὴν τοῦ λαοῦ, παρ' ὃ λειτουργεῖ, ἰδιοσυγκρασίαν. Ὅτι εἶλεγεν ὁ Pascal — ἀλήθεια ἐνεστέθεν τῶν Πορηγίων, ψεύδος ἐκείθεν αὐτῶν — ἐφαρμόζεται κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῆς πολιτείας. Αὕτη δέον νὰ προσαρμόζῃται εἰς τὴν φύσιν τοῦ λαοῦ, εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ ἰδιοφυίαν. Μόνον ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας τελεῖ ἀληθῶς τὴν ἀποστολὴν τῆς, ἐκδηλοῦσα τὸν ὑπερτάτον τοῦ λαοῦ, ὃν ἀντιπροσωπεύει, χαρακτήρα, τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ πνεῦμα.

Τούτων ταθεμένων, συμπεραίνω, ὅτι οὐδεὶς ἀπολύτως ὑφίσταται τέλειος τύπος πολιτεύματος. Ἄριστον ἄρα πολιτεῦμα εἶνε τὸ ἐκάστοτε πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν διάπλασιν λαοῦ τινος σύμφωνον.

Ἀλλ' ἡ ἀληθῆς πολιτεία δὲν εἶνε ἡ ταθεμένη καὶ λειτουργοῦσα μόνον ἐντὸς τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἔθνικων ὁρίων λαοῦ τινος. Ἀληθῆς πολιτεία ἔσται ἐκείνη, ἧτις θέλει συλλήβδην ἐκπροσωπεῖ τὰ ἠθικὰ ἰδεώδη καὶ τὰς ἐθνικὰς τάσεις ἀπάντων τῶν λαῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Κατ' ἔθνος μὲν καὶ γεωγραφικὰ ὄρια ἔσται ποικίλη πολλάκις τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἱστορικῶν περιστάσεων τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ τὸ ἴδιον μοναρχία, ἀλλοχόρ ἄριστοκρατία, ἀλλοχόρ δημοκρατία, ἀλλ' ἐν συνόλῳ ἔσται μία καὶ ἡ αὐτὴ, ὑπὸ πνεῦμα ἀλληλεγγύης τῶν λαῶν λειτουργοῦσα. Πότε ἐλεύσεται ἡ ἀγία ἡμέρα τῆς παγκοσμίου ταύτης πολιτείας; Πότε ὁ περὶ τοῦ δικαίου ἀγὼν μεταξὺ τῶν ατόμων καὶ τῶν λαῶν θέλει προσλάβει ὄλιγος εἰρηνικὸν χαρακτήρα; πότε ἡ εἰρηνικὴ διατηρεῖται ἔσται τὸ ὑπερτάτον τῶν λαῶν κριτήριον, οὐχὶ δὲ ὁ πόλεμος καὶ αἱ αὐτὸν παρακολουθοῦσαι καταστροφαὶ καὶ ἐρημώσεις;

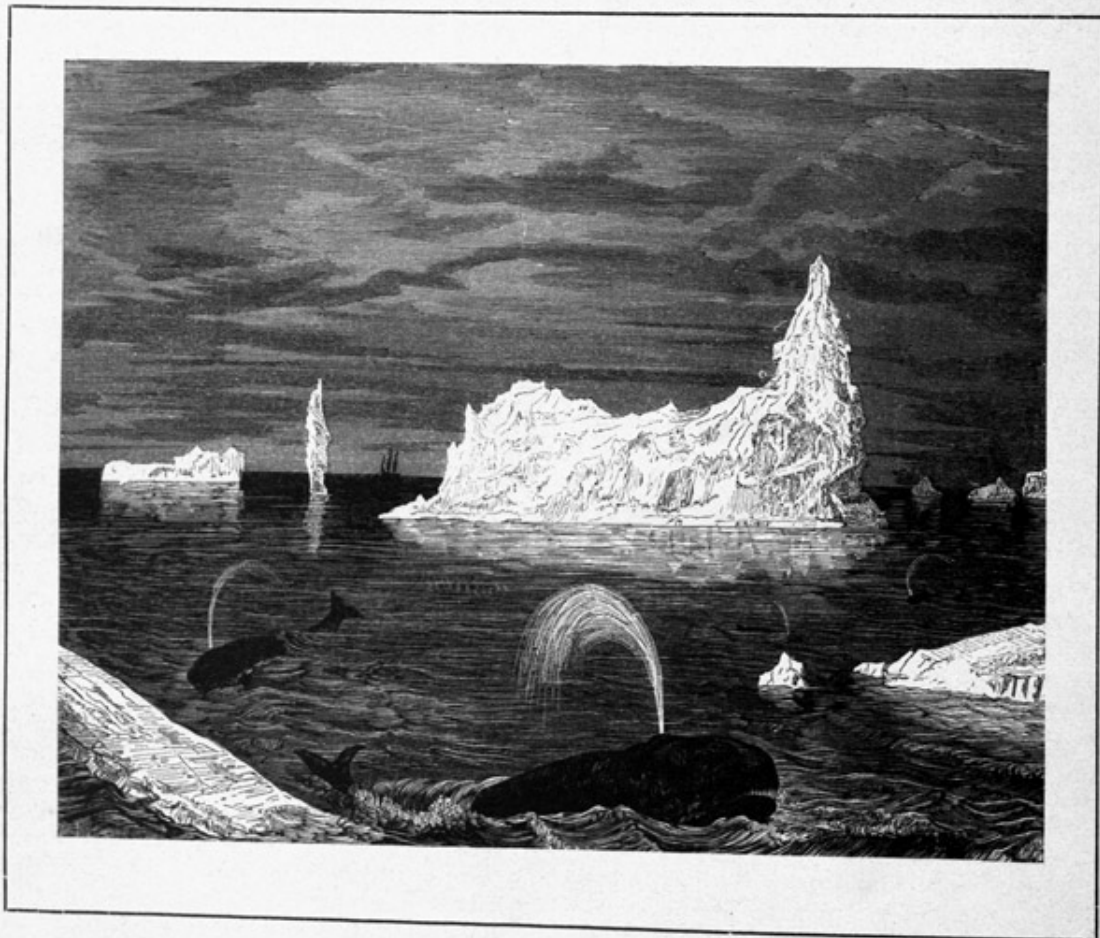
Μεγάλοι προφῆται προανήγγειλαν ἤδη ἐν ταῖς πνευματικαῖς αὐτῶν ὀρασίαις τὴν ἡμέραν ταύτην· ἡ συνειδήσις τῶν λαῶν πλέον ἢ ἅπασι ἐπεκαλέσθη αὐτὴν ὡς τὸν παράκλιτον χρόνον, καθ' ὃν ἡ ἀνθρωπότης, ἧτις κατὰ πρῶτον ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτῆς ἐμφανίσθη, οὐδὲν ἄλλο ἐβίωσεν, ἢ τὰ βάρβαρα ἐνοτικά τοῦ ατόμου, ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ δικαίου ἐκδηλούμενα, ἧτις μετὰ ταῦτα ἀνετλήθη μόνον τῶν δικαίων τῆς οἰκογενείας, καὶ μετὰ ταῦτα τῆς φυλῆς καὶ τοῦ ἔθνους, ἀποδιδόμενη ἡμέραν τινα εἰς ἑαυτήν, θέλει συλλάβει πλήρη τὴν ἐνοιαν τῆς ἠθικῆς καὶ ἐθνικῆς αὐτῆς ἀλληλεγγύης, ὑπὸ τὸ πνεῦμα δὲ τοῦτο θέλει δημιοργήσει τὴν νέαν αὐτῆς πολιτείαν, πολιτείαν παγκόσμιον, κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὑπόστασιν ποικίλην, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν φύσιν ἐνιαίαν, ἐπιδιώκουσαν τὰ κοινὰ συμφέροντα, καὶ πραγματοποιῶσαν τὰς αὐτὰς ἰδέας ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων ἄνευ διακρίσεως γένους, φυλῆς καὶ ἔθνους.

ΛΑΠΩΝΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ.

(Μετὰ εἰκόνων.)

Τὸ Καραστῆν εἶνε ἑδρα εὐρείας ἐν τῇ λαπωνικῇ χώρᾳ περιφερείας κειμένης ἐπὶ τῆς νοτιοανατολικῆς ἄκρας τῆς Νορβηγικῆς Λαπωνίας, ἡ μικρὰ δὲ αὕτη πόλις εἶνε καὶ ἡ μόνη τῆς Νορβηγικῆς λαπωνικῆς πόλις, ἐν ἣ εὐρίσκει τις ὁμάδας μονίμων Λαπώνων. Πᾶσαι αἱ ἐν αὐτῇ οἰκίαι εἰσὶ ξύλινα ὁμοίμορφον ἔχουσαι τὸ σχῆμα καὶ τὸν ρυθμὸν· ἐνδον δὲ ἡ αὕτη ἐν πάσαις ὁμοιότης· ἀποτελούμεναι δὲ πᾶσαι, πλην ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἐξ ἐνὸς ἰσογαιίου, συνίστανται ἐκ μακρᾶς τετραγώνου οἰκοδομῆς ἐχοῦσης ἐπὶ μὲν τῆς προσοπίου πλευρᾶς τὴν θύραν ἐπὶ δὲ τῆς κατέναντι ἐν καὶ μόνον παράθυρον. Εἰσερχό-

μεν δὲ ἢ τρεῖς λέβητες, τὸ πρὸς παρασκευὴν τοῦ καφέ σκεῦος καὶ τινες ἐνίοτε χύτραι συνιστῶσι τὸ σύνολον τῶν μαγειρικῶν σκευῶν. Ἐπὶ τῶν τοίχων κατασκευάζουσι εἶδος τι μακρῶν καὶ ἀπερίττων σκευοθηκῶν, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι σεσωρευμένα ἐργαλεῖα, ἀλιευτικὰ καὶ ἄλλα ὄργανα, δέρματα, ἱμάντες δερμάτινοι καὶ ποικίλαι ζωοτροφίαι, ἐν αἷς πολυάριθμα γάλακτος τροβλία, ἐξ ὧν παραθέτουσιν οἱ Λάπωνες τοῖς ξένοις μετὰ πολλῆς τῆς ἀφειδίας· ἀπὸ δὲ τῆς ὀροφῆς εἰσὶν ἀνηρτημένα πλατεῖαι σανίδες ἢ μικραὶ δοκοὶ, ἐφ' ὧν βλέπει τις ἐπιτεθειμένα ποικίλα ἄλλα πράγματα, ὡς μακρὰ παγοπέδιλα, βακτηρίας διὰ τὰς

μηνός τις ἀπαντᾷ κατὰ πρῶτον εἶδος τι ἀντιθαλάμου, εὐρους δύο τὸ πολὺ μέτρων, ἐν ᾧ φύρδην μίγδην εὐρηγται πάντα ὅσα δύνανται τις νὰ φαντασθῇ καὶ ὅσα ἔτι δὲν φαντάζεται ἀντικείμενα καὶ σκεύη, οἷον βαρέλια, λέβητες, ἀλιευτικὰ δίκτυα, ἔλαιον, καύσιμος ξυλεία, ξηροὶ ἰχθύες, δέρματα, χειμαρινὰ ἐνδύματα κτλ. ὁ ἀντιθάλαμος οὗτος ὑπὸ μόνης τῆς θύρας φωτιζόμενος χωρίζεται ἀπὸ τοῦ μόνου τῆς οἰκίας δωματίου διὰ διαφράγματος κατέχοντος ὁλόκληρον τῆς οἰκοδομῆς τὸ πλάτος· τὸ μέγα τοῦτο δωμάτιον χρησιμεύει τοῖς Λάπωνιν ὡς κατοικία, ὡς κοιτῶν καὶ ὡς μαγειρεῖον· ἐν αὐτῷ, καίτοι συνήθως οἱ Λάπωνες προτιμῶσι νὰ καθέζωνται κατὰ γῆς, ἀπαντᾷ τις πανταχοῦ θρανία, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ καθέλας, τράπεζαν καὶ ἐν τινι γωνίᾳ εἶδος τι ξυλίνης κλίνης, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, μέγα κιβώτιον πεπληρωμένον διὰ κλάδων σημύδας καὶ ὑπὸ δερμάτων ρέννων κεκαλυμμένον, ἀποτελοῦν δὲ σταβάδα ἐπαρκῆ καὶ ἀσυγκρίτως ἀνευτέραν πολλῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις ξενώσι κλινῶν· ἐν γωνίᾳ τινι εὐρηγται μεγάλη καὶ εὐρεία ἐστία.

ἐπὶ τῆς χιόνος πορείας, προβόλα προκατακλυσμαίας κατασκευῆς κτλ. Ἐν ἑτέρᾳ τοῦ θαλάμου ἄκρᾳ κείται ἐν γένει, εἴτε ξυλοργικὸς ὄκριβας, εἴτε ὕφαντοργικὰ ἐργαλεῖα, ἢ καὶ ὑποδηματοποιίας τράπεζα, καθόσον πάντες οἱ μόνιμοι Λάπωνες εἰσὶ βιομηχανικώτατοι, μεμονωμένοι δὲ καὶ πόρρω παντὸς ἐμπορικοῦ κέντρου εὐρισκόμενοι κατορθοῦσι νὰ ἐπαρκῶσιν ἄφ' ἑαυτῶν εἰς τὰς ποικίλας τοῦ βίου χρείας. Τοιαύτη ἡ ἐσωτερικὴ διάταξις τῶν λαπωνικῶν οἰκημάτων τοῦ Καραστῆν· ἡ μόνη ἐν αὐτοῖς διαφορὰ ἔγκειται ἐν ταῖς διαστάσεσιν· ἐν τισιν αὐτῶν ἀπαντάται ἡ πολυτέλεια τῆς ὑπάρξεως δύο δωματίων, ἀλλὰ συνήθως ἔχουσι τὴν διαγραφείσαν ἤδη διαίρεσιν· τὸν αὐτὸν τῆς ἐπιτεγάζσεως τρόπον παρατηρεῖ τις ὡσαύτως ἐν πᾶσι τοῖς οἰκήμασι· αἱ κέραμοι οὔτε κατὰ τῶν πάγων ν' ἀντιστῶσι θὰ ἦν δυνατόν, οὔτε τὴν θερμότητα ἀρκούντως θὰ διατηροῦν· χρῶνται λοιπὸν ἐν ἀπάσῃ τῇ Λαπωνίᾳ εἶδος τι ἐιδικῆς ἐπιτεγάζσεως· στεγάζουσι κατ' ἀρχὰς τὸ οἶκημα διὰ σανίδων, ἐπ' αὐτῶν δὲ ἀπλοῦσι τρία ἢ τέσσαρα ἀλληλο-

διαδόχως στρώματα στελεχών σμηόδας, ἧτις ἐστὶν ἐξαιρετος ἀπομονωτήρ, ὅλως ἀδιάβροχος· ἐπὶ τούτων ἐφαρμόζουσι παχεῖς ἐκ χρώματος καὶ χορτοπλίνθων βόλους, ἢ γλοερὰ δὲ αὕτη λαμπροῦ πρασίνου χρώματος ἐπιφάνεια, ἐφ' ἧς βλέπει τις ἐναχοῦ καὶ δευδρόβλια, παρέχει θέαμα προσόμοιον τῷ τῶν κρεμαστῶν κήπων.

Παρά τὸ οἰκήμα κείται, ἀναλόγως τῆς εὐπορίας τοῦ ἰδιοκτητοῦ, ἐν ἧ πλείονα ξύλινα παραπήγματα χρησιμεύοντα ὡς κατοικίαι τῶν κτηνῶν, καὶ ὡς ἀμαξοστάσια· ἐν τοῖς παραπήγμασι τούτοις ἐγγλείεται ἔτι καὶ πᾶν ὅ,τι περισσεύει ἐν τῷ οἴκῳ· τοιαῦτα καλύβαι δι' ἀπλοῦ διαπράγματος συνδεόμεναι καὶ χαμηλαὶ ὑπάρχουσιν ἐνίοτε ἐξ ἢ ἐπτὰ ἐν τῷ αὐτῷ.

Ἐν τῇ περιβαλλούσῃ τὴν οἰκίαν καὶ τὰ παραπήγματα περιοχῇ ἀπαντᾷ τις πάντοτε καὶ ἕτερόν τι ὅλως ἰδιόρροθμον οἰκοδομῆς εἶδος· ἔστι δὲ τοῦτο μέγα ἀνοικτὸν ἰκρίωμα ἐκ μακρῶν καμάκων καθέτως τε καὶ ὀριζοντεῖως ἐστημένον καὶ πρὸς ἀλλήλας συμπλεγμένον, ἐφ' ὧν ἐπιτιθέασιν ἢ ἀναρτῶσι τὰς χειμερινὰς μελωτάς, τὰ πρὸς ἀποξήρανσιν δέρματα, κέρατα βέννων, ἔλικυθρα καὶ ἀλειυτικά δίκτυα.

τατα. Δωδεκάς ὀλόκληρος μεγάλων δένδρων ἐλάτης τιμώνται ἐν Καρασιμῶ ἀντι πέντε κρονόρ, ἧτοι 7,50 περίπου φράγκων.

Ἡ Λαπωνία εἶναι ἡ πραγματικὴ τῆς ἰσότητος χώρα· πλούσιοι καὶ πένητες ἐν Λαπωνίᾳ τοῖς αὐτοῖς μὲν πάντας χρῶνται οἰκήμασι, τῇ αὐτῇ δὲ τροφῇ καὶ περιβολῇ. Οἱ Λάπωνες φέρουσι πάντας τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν καὶ χαρακτηριστικωτάτην ἐνδομασίαν· ἀποτελεῖται δὲ αὕτη ἐκ μακροῦ καὶ ἄχρι τῶν γονάτων ἐξικνουμένου χιτῶνος ἐκ λευκοῦ ἢ κίτρου ἢ ἐρυθροῦ ἢ καὶ πρασίνου χονδροῦ διακεντήτου βαμβάκεροῦ ὑφάσματος, περιτακνουμένου ἐν τοῖς κάτω ἄκροις διὰ μαλλίνων σειραδίων οἰουδήποτε μὲν χρώματος, ἀλλὰ πάντως πρὸς τὸ τοῦ χιτῶνος προσαρμόζοντος· ὁ λαμὸς τοῦ χιτῶνος, ὑψηλός, δυσκαμπτος καὶ τὸ σχῆμα ἰδιάζον ποικίλλεται ὡς καὶ τὸ ἄνω τῶν ὤμων καὶ τὸ πρόσθιον ἀνοιγμα καὶ τῶν νώτων αἰ βραφαὶ διὰ ταινῶν καὶ ποικίλων τοῦ αὐτοῦ χρώματος κοσμημάτων. Περὶ τὴν ὀσφύν φέρουσι ζώνην, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ δερματίνην λωρίδα, δι' ἧς περισφίγγεται ὁ πλατὺς χιτῶν, καὶ ἀφ' ἧς κρέματα ἢ μάχαιρα, ἦν ὅτε Λάπωνες καὶ Νορβηγοί, νέοι καὶ γέροντες φέρουσιν ἀπαραίτητος· αἱ

Ἐν πᾶσι τούτοις εὐαρτέτως τις διακρίνει σχετικῆν τινα καθαριότητα ἔνδον τε καὶ ἐκ τῶν ἔξω· οὐδέμια σύγκρισις αὐτῶν εἶνε δυνατὴ πρὸς τὰ τῶν βορειοτέρων Λαπώνων οἰκήματα ἐν Χάρμερφεστ καὶ Νοβόργι· τὰ πάντα εἰσὶν ἐνταῦθα ἐξαιρετα καὶ ὅπωςδὴποτε πολλῶ ὑπέροχα τῶν ἐν πολλαῖς τῆς Εὐρώπης ἐπαρχίαις χωρικῶν οἰκημάτων. Πάντες, ἄλλως τε, οἱ κάτοικοι τῆς περιφερείας ταύτης οὐδαμῶς παριστώσι τὸ θέαμα τῆς πτωχείας καὶ ἀδελιότητος, ὅπερ πᾶν ἀδίκως οἱ ἐκάστοτε διατρέχοντες τὴν χώραν ἐρευνῆται ἀναμένουσι παρ' αὐτοῖς νὰ ἴωσι· Οἱ πλείους τούτων εἰσὶ κάτοχοι μιᾶς ἢ δύο λαμάλων, ἔστιν ὅτε καὶ πλείονων, ἔτι δὲ καὶ προβάτων· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις εἰσὶν ὅλως ἀπηλλαγμένοι τοῦ ἐνοικίου· ἕκαστος κατέχει ἰδιόκτητον τὴν ἐν ἧ κατοικεῖ οἰκίαν· Ἡ ἀξία τῶν οἰκῶν ποικίλλει ἀπὸ 60—150 κρονόρ κατὰ μέσον ὄρον (90—225 φράγκων)· ἡ ἐνλεία εἶνε ἄφθονος ἐν τῇ χώρᾳ καὶ εὐθιγῇ. Ἐκ τῶν δασῶν τῆς Φυλλανδίας, ἅπανα ἀνήκουσι τῷ Κράτει, παρέχει ζωρεῶν ἐκάστῳ ἢ κυβερνήτῃ τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς θέρμανσιν ξυλείαν διὰ τὴν ἐτησίαν κατανάλωσιν, ὃ δὲ δασοφύλαξ, εἰς ὃν διηλοῦται ἡ ἀναγκαίουσα ποσότης ὑποδεικνύει ἐκάστῳ τὸ μέρος, ἐν ᾧ δύναται νὰ ἐνλευθῇ· Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν οἰκοδομήσιμον ὕλην, αὕτη πωλεῖται μὲν, ἀλλ' εὐθιγῶ-

περικαλίδης εἰσὶν ἐν γένει ἐκ λευκοφαίου ὑφάσματος, στενοῦμενα λίαν περὶ τὰ σφυρά· ὑποδύονται δὲ εἶδος ἐμβάδων ἐπιμαλῶς διὰ λίπους ἠλαμμένων, λίαν εὐκάμπτων, εὐρωτάτων, ἄνευ πτέρνας καὶ πρὸς τὰ ἄνω κεκρωτωμένων· πληροῦσι δὲ ταύτας λεπτοῦ ἀγύρου, εἰδικῶς παρασκευαζομένου, ἵνα ἢ ἀπαλὸν εἰς τοὺς πόδας· περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι περικημιδες καὶ περιπόδια εἰσὶν ἄρωστος διὰ τοὺς αὐτόχθονας πολυτέλεια· τὴν κεφαλὴν καλύπτουσι διὰ κάλυμματος, ἐρυθροῦ, κίτρου ἢ κίτρου μαλλίνου ὑφάσματος, ὅτε μὲν στοργγίλου συνηθέστερον δὲ εἰς τετράγωνον πρὸς τὰ ἄνω ἀπολήγοντος καὶ διὰ πτελῶν ἔσωθεν πεπληρωμένου· προσθετὸν ὅτι τὸ κάλυμμα τοῦτο χρησιμεύει αὐτοῖς καὶ ὡς προσταγέλιον.

Ἐν ὄρᾳ χειμῶνος ἐπιθέτουσιν ἐπὶ τῶν ἐνδοματων τούτων καὶ δεύτερον χιτῶνα ὡς καὶ περισκελίδα, τὸ μὲν σχῆμα ἀπαράλλακτα τοῖς ἄνω, κατασκευαζόμενα δὲ ἐκ δερματος βέννων φέροντος ἔξωθεν τὸ τρίχωμα· τὰ δὲ χειμερινὰ αὐτῶν ὑποδήματα διαφέρουσι κατὰ τοῦτο τῶν θερινῶν, ὅτι ἐκείνα μὲν δὲν ἀλείφονται διὰ λίπους κατασκευάζονται δὲ ἐκ δερματος βέννων ἔξωθεν τρίχωτοῦ, ἐν ᾧ ταῦτα γίνονται ἐκ δερματος φώκης ἢ καὶ γενικώτερον ἐκ γημνοῦ δερματος βοός· Ἐν ὑπερβολικῇ δὲ ψύχῳς δριμύτητι προστιθέασιν ὑπεράνω

πάντων τούτων εἶδος τι ἐπενδύτου μετὰ κουκούλας, δι' οὗ μεταμορφώνεται ὀλοσχερῶς εἰς μικροσώμους ἄρκτους· χειρότερα φέρουσι πάντες μάλλινα μὲν ἐν καιρῷ θέρους ἐκ τριγυτοῦ δὲ δέρματος βέννου κατὰ τὸν χειμῶνα· λέγεται ὑπὸ τινῶν ὅτι ἄγνωστος αὐτοῖς ἐστὶν ἡ χρῆσις ὑποκαμίσεων, ἀλλ' ἡ ὁμολογία διασήμεν περιγρητῶν βαβαιούτων ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως τάναντία, ἀνακρεῖ τὴν πρώτην ὑπόθεσιν· βέβαιον εἶνε ὅτι ἐν ὥρᾳ θέρους φέρουσι βαμβάκινα ὑποκάμισα οἱ δὲ μάλλον ἐν αὐτοῖς ἀβροδιαίτοι ἀντικαθιστῶσι ταῦτα κατὰ τὸν χειμῶνα δι' ὑπενδύτου ἐκ δέρματος ἁμνοῦ τὸν μάλλον ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἔχοντες.

Ἡ τῶν γυναικῶν περιβολὴ κατ' οὐδὲν σχεδὸν διάφορός ἐστι τῆς ἀνδρικής· ἡ μόνη διαφορὰ ἔγκειται ἐν τῇ καλύμματι τῆς κεφαλῆς, καθόσον ὁ τῶν γυναικῶν κεκρυφαλός ἐστὶν ἐξ ἐριούχου, ὅτε μὲν στοργύλου, ὅτε δὲ ἐν εἶδει κράνουσ ὀπισθεν ὑψούμενος καὶ ὄλιω πρωτότυπος τὸ σχῆμα· ἄνευ τῆς διαφορᾶς ταύτης ὁ ξένος κατὰ τὰς πρώτας τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς Λαπωνίαν ἡμέρας οὐδαμῶς δύναται νὰ διακρίνη, τίνας εἰσὶν οἱ ἄνδρες καὶ τίνας αἱ γυναῖκες. Τόσφ δὲ μάλλον δικαιολογεῖται ἡ τοιαύτη σύγχυσις, καθόσον οἱ ἄνδρες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ὄλιω στεροῦνται πώγωνος ἢ ὀλιγίστας ἐν τῷ πώγωνι φέρουσι τρίχας. Οἱ γνήσιοι Λάπωνες εἰσὶν ἀγένειοι, μόνον δὲ οἱ ἐξ ἐπιμείζιας μετὰ Φιλλανθῶν γεννηθέντες φέρουσι πώγωνα.

Τὰ τέκνα τῶν Λαπῶνων, ἅμα τὴν κοίτιδα καταλιπόντα, ἔχουσι τὴν αὐτὴν οἴαν καὶ οἱ γονεῖς αὐτῶν περιβολὴν, καὶ παριστώσιν οὕτω τὴν ὄψιν κομμικωτάτων γελοιογραφῶν. Χάριν τῆς ἀληθείας θέον νὰ σημειωθῇ ὅτι οἱ ἐπισκεψάμενοι αὐτούς περιγρηταὶ οὐδὲν τὸ βρακνύοντον ἢ ῥυπαρὸν ἐν τε τῷ σώματι καὶ τῇ περιβολῇ τῶν Λαπῶνων ἀπήντησαν, ἀλλ' οὔτε ὅσον ἐφανατόζοντο βραχυσώμους εἶρον αὐτούς· τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὰς μετὰ τῶν γειτόνων Φιλλανθῶν ἐπιμείζιας· συγγοὶ εἰσὶν οἱ μετὰ τῶν Λαπῶνων καὶ Φιλλανθῶν γάμοι, σπανιώτεροι δὲ οἱ μετὰ τῶν Σουηθῶν καὶ Νορβηγῶν, καθόσον αἱ τὰς μετὰ τῶν τελευταίων ἐνώσεις τῶν Λαπῶνων κωλύουσαι προλήψεις πόρρω ἐτι εἰσὶ τοῦ νὰ ἐκλείψωσι. Καὶ οἱ γνήσιοι δὲ τοῦ τελείου μογγολικοῦ τύπου ἀπέβησαν σήμερον σπάνιοι· ἐν τούτοις ἀπαντᾷ τις τοιοῦτους μετὰ τῶν νομάδων καὶ ἰδίως ἐν τοῖς νοτίαις τῆς νορβηγικῆς Λαπωνίας καὶ ἐναχοῦ τῆς ρωσικῆς ἐν ταῖς ὄχθαις τῆς Λίμνης Ἐνάρα.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ.

Ὀλίγιστοι εἰσὶν ἱκανοὶ νὰ κρίνωσιν· ἡ κοινὴ γνώμη εἶνε ἡ γνώμη ἐλαχίστων ἢν πάντες ἀπεδέχθησαν.

Ἄββας Ροῦ.

Ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν ἀναπτύσσει μάλλον τὰς ἀνάγκας ἢ τὰ μέσα τῆς θεραπείας αὐτῶν.

Βαλτούρ.

Τὰ κεκτημένα χρήματα εἰσὶν ὄργανον ἐλευθερίας, τὰ δ' ἐπιδικωκόμενα ὄργανον δουλείας.

Ρουσσώ.

Πόσον δὲν ταπεινοῦται τις ὅπως ὑψωθῇ!

Αελαβίγν.

Ὁ λαὸς οὐδέποτε διαμένει ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ· τὸ πολὺ πολὺ διακίβει μόνον τὸ μετὰ τὸν ἄλλεπαλλήλων δουλειῶν διάστημα τῆς ἐλευθερίας.

Ἰούλιος Σίμων.

Η ΔΟΥΛΗ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΡΩΣΣΙΚΟΝ

ἐκ τοῦ γερμανικοῦ

ὑπὸ

ΜΕΛΩΝΟΣ.

1.

Ὁ Τσάρος ἐκάθητο ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ πλησίον μεγάλης τραπέζης, ἥτις ὀλόκληρον σχεδὸν κατεῖχε τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ δωματίου. Ζωηρὸς ἔλαμπεν ὁ ἥλιος διὰ τῶν εὐρέων παραθύρων, οὕτινος τὰ βραεῖα μετάξιν παραπετάσματα εἶχον πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπομακρυνθῆ, ὅπως οὐδαμῖα ἠλιακὴ ἀκτίς ἀπολεισθῆ. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Α' οὕτε τὰς ἐπὶ τῆς πρασίνης τραπέζης ὀλισθαίνουσας ἠλιακὰς ἀκτίνας παρετήρει, οὔτε ἐπὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ ἀνεπτυγμένου ἐγγράφου προσεῖχεν, ἀλλὰ σκυθρωπὸς ἐφαινετο παρακολουθῶν μὲλαν τι νέφος, διερχόμενον τὸν ὀρίζοντα. Σήμερον ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο λίαν δὺςθυμος, τὸ εἶχον δὲ παρατήρησι οἱ θεράποντες, ὅτινες ἔξω ἐβάδιζον διὰ τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν των ἐπὶ τῶν παχέων σμυρνακῶν ταπήτων, οἱ δὲ ἐν τῷ στρατῶνι τῆς φρουρᾶς γρεναδιέροι τοῦ συντάγματος Καλούγα ἐφεθόριζον πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ὁ πατὴρ Τσάρος σήμερον οὐδενὸς βλέμματος ἤξιωσε τὸν ἀκόλουθόν του. Καὶ πράγματι ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο λίαν δὺςθυμος, διότι ἀπησχόλαι αὐτόν, τὸν κυρίαρχον πολλῶν ἑκατομμυρίων, μόνον ἡ τύχη δύο ἀνθρώπων, οἵτινες δὲν ἀνίχον εἰς τὴν ἀνωτάτην κοινωνικὴν τάξιν.

— Οὐδαμῖα χρονοτριβή, οὐδαμῖα σκέψις βοήθει, ἐφέλλισε, πρέπει νὰ δώσω τέλος! Καὶ ὡς ἂν ἠθέλησε νὰ διακόψῃ πᾶσαν περαιτέρω σκέψιν, ἔθλυψε τὸν πρὸς τὰ δεξιὰ ὑπάρχοντα κωδωνίσκον. „Τὸν λοχαγὸν κόμητα Μεδικόφ, εἶπε πρὸς τὸν τῆς ἡμέρας ὑπαπιστοῦν καὶ ἠγγέρθη, ὅπως, φέρων τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ στήθους, τὸν εἰσερχόμενον ἀξιωματικὸν ἴδῃ ἐντελὸς κατὰ πρόσωπον.

Ἦτο μορφὴ ἀνδρική σπανίως καλλονῆς, ὀπισθεν τῆς ὀπίας ἀθροδύβως κατέπεσε τὸ ἐκ δαμασκού ὑψάσματος παραπέτασμα τῆς θύρας· τὸ βλέμμα τοῦ Τσάρου ἐστηρίχθη μετὰ φανεράς ἐνόησις ἐπὶ τοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις ὡς ὄγαλμα ἀκίνητος ἐστάθη παρὰ τὴν θύραν. — Ἀνέγνω τὴν ἔκθεσιν σου περὶ τοῦ φρουρίου Ὀυζακώβ, Γρηγόριος Μεδικόφ, ἤρχισε λέγων· εἶνε λαμπρὰ καὶ διὰ τοῦτο εἶμαι λίαν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ὑπηρεσίας σου. Ἀλλ' ὅμως πολὺ ὀλίγον εἶμαι εὐχαριστημένος ἐξ ὅσον ἤκουσα περὶ τῶν ιδιωτικῶν σου ὑποθέσεων! Ὁ θεὸς σου ἐζήτησεν ἀκρόασιν. Παρ' αὐτοῦ ἔμαθον, ὅτι σὺ, ὁ κόμης Μεδικόφ, λοχαγὸς τῶν ἐπιτελῶν μου, λοχαγὸς, τὸν ὅποιον ἐθεώρησα ἄξιον τῆς ἐμπιστοσύνης μου, εἶσαι ἐρωτευμένος μετὰ μᾶς δούλης. Περιμένω νὰ μάθω, ὅτι ὁ θεὸς σου ἠπατήθη λέγε!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ νεαροῦ ἀξιωματικοῦ παραδόξως ἀνέλαμπαν, τὸ δὲ πρόσωπόν του περιχύθη με βραθὴ ἐρόθημα. — Ἡ Ἰβανόβνα Πετάρσκη εἶνε ἡ μνηστὴ μου, ἀπήντησε.

— Καὶ ἀπὸ πότε ὑπάρχει συνθήκη εἰς τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν μου νὰ μνηστεύονται ἄνευ ἀδείας; Ἀπὸ πότε θεωρεῖται ἡ κόρη δούλου ἀξία νὰ γείνη σύζυγος ἀξιωματικοῦ τῆς φρουρᾶς μου; Τόσον ἐθρασύνθησ διὰ τὴν εὐνοίαν καὶ ἐπιείκειάν μου, ὥστε τολμᾷ νὰ μοι εἴπῃ κατὰ πρόσωπον τὰς ἀνοησίας σου; Καὶ ὁ Τσάρος ἐβημάτισε πολλάκις ἐν τῷ δωματίῳ, ἀκολούθως ἐστάθη ἀμέσως πρὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ, παρατηρῶν αὐτόν μετ' ὀξύτητος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Θέλω καλῶς νὰ ἴδω, εἶπεν, ἐὰν πρέπει νὰ συγχωρήσω ἢ νὰ τιμωρήσω. Τίς εἶνε ἡ κόρη, τὴν ὅποιαν ἀγαπᾷ;

— Εἶνε ἡ Ἰβανόβνα, ὡς ὁ θεὸς μου ἀνήγγειλεν εἰς τὴν Ἰμπεράταν Μεγαλειότητα, πράγματι δὲ κόρη δούλου, ὡς καὶ αὐτὴ δούλη τοῦ ἀδελφοῦ τούτου τοῦ πατρὸς μου. Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ παρέλειψεν ὁ κόμης Ἡλίας ν' ἀναγγεῖλῃ ἔσως εἰς τὴν Γ. Μεγαλειό-

της, εἶπε ὅτι ὁ πατὴρ τῆς Ἰβανόβνας εἶνε ὁ εὐπορώτατος τῆς πόλεως ἔμπορος, ἐκ τῶν κύριων τοῦ ὀποῖου ὁ θεὸς μου ἐτησίως ἀπολαμβάνει πολλὰς χιλιάδας, καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ Ἰβανόβνα ἔλαβεν ἀνατροφὴν λίαν ὑψηλὴν.

Ὁ Τσάρος συνέστειλε τὸ μέτωπόν του.

— Δὲν ἐνέκρινα τοιοῦτό τι, διότι ἢ πρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὸν δοῦλον ἐντελὴς ἢ ἐλευθερία του, ἢ νὰ τὸν μεταχειρισθῶμεν, ὅπως εἰς αὐτὸν ἀρμόζει! Ἀλλὰ πῶς σὲ περιέπλεξεν ἡ κόρη εἰς τὰ δίκτυά της;

— Συγγνώμη, Μεγαλειότατε, ὅτε τυχαίως τὴν Ἰβανόβναν ἐ γνώρισα, οὔτε αὐτὴ ἐ γνώριζε τίς εἶμαι, οὔτε ἐγὼ αὐτήν. Τὸ παραλθὼν ἔτος ὁ ἵππος μου κατεκρημνίσθη ἐπὶ τῆς νήσου Βασίλη πρὸ τῆς Δάτσης (ἐπαύλειος) τοῦ πατρὸς της, ἐμὲ δὲ βαρέως πληγωμένον μὲ ἔφερον εἰς τὸν οἶκόν της· αὐτὴ εἶνε εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλω τὴν ὑγίαν μου, καὶ ἴσως αὐτὴν τὴν ζωὴν μου. Ὅτε δὲ μετὰ τῆς εἰρημοσύνης μου συνήρανε καὶ ὁ ἔρωσ μου, ἡ κόρη καὶ ὁ πατὴρ σκληρῶς ἠναντιώθησαν εἰς τὴν πρότασίν μου. Ἀμφότεροι μοὶ ἐξέθεσαν, τίνα ὑπάρχουσι μεταξὺ μας ἀνυπερβλήτα προσκόμματα, ἐγὼ δὲ ὅμως τοὺς ἐβεβαίωσα, ὅτι θὰ τὰ ὑπερβώμεν.

— Καὶ ἐὰν σὲ διατάξω, ἀμέσως ν' ἀφήσῃς τὴν κόρην, τότε;

— Τότε θὰ παρακαλέσω εὐσεβάτως τὴν Ὑ. Μεγαλειότατα ν' ἀποδεχθῇ τὴν παραίτησίν μου, ὅπως ἀπέλθω εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐν τῇ φωνῇ τοῦ ἀξιωματικοῦ ὑπῆρχε τόνος ἀγεννὲς, ὠμίλησεν ὅμως ἡσύχως καὶ ἀποφασιστικῶς, ἂν καὶ ἴσως ἐ γνώριζε, πῶς ὁ Τσάρος ἐσυνείδηζε νὰ φέρηται εἰς τοιοῦτου εἶδους παραίτησιν.

— Νομίζεις, παιδίον, ὅτι διὰ τῶν ἔρωτικῶν σου ἀνοησιῶν θὰ δυνήθῃς νὰ μεταβάλῃς τὰς κοινωνικὰς διατάξεις τῆς Ρωσσίας; ἐφώνησε ζωηρῶς ὁ αὐτοκράτωρ· βλέπω, ὅτι πρὸς σὲ ὑπῆρξα λίαν ἐπιεικὴς, διότι σὲ ἐκτιμῶ. Εἰς τὴν στιγμήν μεταβαίνει τώρα εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν ταχυδρομικὸν καὶ παραγγέλλει κατὰ διαταγὴν μου δι' ἐσὲ ταχυδρομικὴν ἄμαξαν, ὅπως σὲ φέρῃ πρὸς τὸ φρούριον Ἀλεξάνδρόβτσικαν παρὰ τὴν Κουβάνην, οὗτινος σὲ διορίζω φρουραρχον. Ἐντὸς ἡμισεαίς ὥρας πρέπει νὰ ἀφήσῃς τὴν Πετρούπολιν. Πήγαυε!

Ὁ Γρηγόριος κάτωχρος καὶ τρέμων ἤκουσε τοὺς σκληροὺς τοῦτους λόγους — Μεγαλειότατε, . . . χάρις! . . . ἐφέλλισεν.

Ὁ αὐτοκράτωρ δεικνύων τὴν θύραν, Πήγαυε! ἐπανάλαβε καὶ ἐστράφη. Μηχανικῶς ὁ ἀξιωματικὸς ἔκαμε μεταβολὴν· ἐ γνώριζε κάλλιστα τὴν σιδηρὰν τοῦ κυριάρχου θέλῃσιν, ἐ γνώριζεν, ὅτι οὗτος, αὐτὸν τε καὶ τὴν ἐρωμένην του ἤθελε κατασυντρίψαι, ἐὰν ἐδίσταζε νὰ ὑπακούσῃ! Ἐνῶ δὲ διήρχετο ὁ ἀξιωματικὸς τὸν λαμπρὸν προθάλαμον, ὡς ἐν ὄνειρῳ ἐρίσκόμενος, ἐπιπτεν ὁ μονάρχης ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντροῦ, στηρίζων διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ καίον μέτωπόν του.

— Πολὺ καλλιτέραν δι' αὐτὸν ἐπεθύμουν τύχην . . . πρὸ παντὸς ὅμως αἰ διατάξεις τοῦ κράτους, ἐφιθύρισε καθ' ἑαυτόν.

2.

Ἐμπορος εὐθλόγητος, ἀνὴρ ἔχων μεγάλην περιουσίαν . . . καὶ ἐν τοῦτοις δοῦλος! Τοιοῦτος ἦν ὁ Δημήτροβιτς Πετάρτσικ, τοιοῦτοι ὑπῆρχον πολλοὶ ἐν Πετρούπολει, Μόσχᾳ καὶ ἄλλαις τῆς αὐτοκρατορίας πόλεσι πρὸ τῆς καταργήσεως τῆς δουλείας. Νέοι τινές, οὔτινες διὰ τῆς ἱκανότητός των ἀνεδεικνύοντο ἀπὸ τῶν ἐπιλοίπων χωρικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιεικῶς ἐρίπτετο τὸ βλέμμα τοῦ κυρίου των, ἐλάμβανον τὴν ἄδειαν νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ πατρικὸν αὐτῶν χωρίον καὶ νὰ ζητήσωσι τὴν εὐτυχίαν των ἐν τῇ πόλει. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐχρειαζόντο νὰ πληρωσῶσι κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν κύριόν των μικρόν τινα φόρον, τὸν Ὄβρωκ λεγόμενον, καὶ ἔπειτα ἠδύνατο νὰ διάγωσιν ὅπως ἤθελον. Ἐὰν ἀπετύγχανον τότε ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψωσι καὶ νὰ θέσωσιν ἑαυτοὺς πάλιν ὑπὸ τὰ δεσμὰ συνήθως ὅμως ἡ θεὰ τῆς εὐτυχίας ἐβοήθει τοὺς δυστυχεῖς νέους, ῥίπτουσα εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν πλοῦτη μεγάλα. Τότε ὁ κύριος ἢ οἱ ὑπάλληλοί του συνέσφιγγον κατὰ τι ἰσχυρότερον τὸ ἐλατήριον τῆς φορολογίας, ἄφηνον ὅμως τοὺς νεοπλούτους τοῦτους σχεδὸν πάντοτε ἡσύ-

χους, ὅπως ἀποκτήσωσι καὶ ἄλλην περιουσίαν, οὐδόπως περὶ αὐτῶν φροντίζοντες περαιτέρω· ἤρκούτο δὲ μόνον κατὰ τὸ νέον ἔτος νὰ λαμβάνωσι τακτικὰ τὸν Ὄβρωκ. Ἐθεωρεῖτο μάλιστα ὡς καλόν, νὰ φημίζωνται οἱ κύριοι διὰ τὰ πλοῦτη τῶν δοῦλων των, σπανίως δὲ συνέβαινε νὰ φέρωνται πρὸς αὐτοὺς σκληρῶς καὶ μετὰ πλεονεξίας· ἐν γένει τὸ σκληρῶς μεταχειρίζεσθαι τοὺς τοιοῦτους δοῦλους ἀπατέλει ἐν Ρωσσίᾳ ἐξάρσεις.

Ὅπως ὅμως καὶ ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, ὁ δοῦλος ἔμενε δοῦλος. Καὶ ὁ οἶκός του, καὶ ἡ σύζυγός του, καὶ τὰ τέκνα του ἀνήκον εἰς τὸν κύριον, ὅστις ἠδύνατο εἰς πάσαν στιγμήν νὰ ζητήσῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν προδιαγεγραμμένων αὐτοῦ δικαίων. Εἰς τοὺς δοῦλους τοῦτους ἀνῆκε καὶ ὁ Δημήτροβιτς Πετάρτσικ, ὁ παρὰ τὸν Νέβσκι-Προσπεκτ πλοῦσιος ἔμπορος μαλλίων, ὁ πατὴρ τῆς Ἰβανόβνας. Ὁ κύριος Ἠλίας Μεδικῶφ, ὁ κύριός του, οὐδέποτε περὶ αὐτοῦ ἐφρόντισεν· ἀνὰ πάσαν δεκαετίαν ἐπιβότανεν ὁ ἐπιστάτης τοῦ κόμητος τὸν φόρον, τί ὅμως τοῦτο ὠφέλει; Τὸ ἐμπόριον προώθευε τοσοῦτον καλῶς, ὥστε ὁ Δημήτροβιτς πολλάκις διὰ τοῦ ἐπιστάτου παρακάλεσε τὸν κύριόν του νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του τὴν ἐλευθερίαν ἀντὶ πληρωμῆς ἑκατὸν χιλιάδων ῥουβλίων. Πάντοτε ὅμως ὁ ἐπιστάτης ἐπέστρεψε μὲ τὴν ἀπάντησιν, ὅτι ὁ κύριος κόμητος εἶνε μᾶλλον εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ Δημήτροβιτς Πετάρτσικ ἰδιοκτησίας ἢ ἐκ τοῦ χρυσοῦ του, καὶ οὕτω ἔμενον τὰ πράγματα ὡς εἶχον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἰβανόβνα, ἡ μόνη τοῦ γέροντος κόρη καὶ ἡ μόνη χαρὰ του, ἠξέτησεν, ἀναπτυχθεῖσα εἰς χαριστάτην νεάνιδα. Ἐνωεῖται δὲ ὅτι εἶχε λάβῃ τὴν ἀρίστην ἀνατροφὴν, διότι ὁ ἔμπορος εἶχε μάθῃ ἐν τῷ βίῳ του, ὅστις ὑπῆρξε πλήρης ἐργασίας καὶ ἐπιμελείας, νὰ ἐκτιμᾷ τὴν δύναμιν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ὁ πεπειραμένος ὅμως πατὴρ τὴν ἐμόρφωσε μακρὰν παντός θορόβου, διότι ἐ γνώριζεν ὅτι ἔμενε πάντοτε δοῦλη. Ἐκεῖ ἔξω ἐπὶ τῆς νήσου Βασίλκ, ἐντὸς μικρᾶς ἐπαύλειος, ἐν τῷ μέσῳ κήπου καίμενης, ἔκρυπεν ὁ προῶρος χηρεύσας σύζυγος τὸν θησαυρὸν του, διότι ἐδῶ ἐνόμιζεν, ὅτι εἶνε ἀσφαλὴς ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον.

Ὅτε δὲ ἐσπέραν τίνα ἐπέστρεψεν οἶκαδε, εὗρεν ἀξιωματικὸν βαρέως πληγωμένον, καὶ ἔμαθεν ὑπὸ τῶν ὑψηρῶν, τὰ μέγιστα κατατρομάξας, τὸ ὄνομα τοῦ πληγωθέντος· ἦτον ὁ ἀνεψιός, ὁ κληρονόμος τοῦ κυρίου του! Μάτην προσεπάθησεν ἐγκαίρως ν' ἀποτρέψῃ τὸν ἀπειλοῦντα κίνδυνον, ὃν ἐνοστήτως προσεμάντευσεν ἡ περιφέρωντις αὐτοῦ καρδιά, μάτην ἐνουθέτει τὴν θυγατέρα του, καταστήσας αὐτὴ φανεράν τὴν δεινὴν θέσιν της. Ἦτο λίαν ἀργά, ἀργά ἐπίσης ἦτον, ὅτε ἐπὶ τέλους ἐτόλμησε, νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἀξιωματικὸν πίπτων σχεδὸν εἰς τὰ γόνατα, νὰ σεβασθῇ τὸν οἶκόν του. Ὁ Γρηγόριος Μεδικῶφ τὸν παρετήρησεν ὀργίλως καὶ ἔκπληκτος συγχρόνως. Τίνα περὶ ἐμοῦ ἰδέαν ἔχετε, Δημήτροβιτς; Καταφρονεῖτε τὴν πρότασιν ἐνὸς ἐντίμου ἀνθρώπου ζητούντος τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς σας; Ἢ θέλετε νὰ μοὶ εἴπητε, ὅτι ἐκεῖνη, ἡ Ἰβανόβνα, μοὶ παραγγέλλει ν' ἀπέλθω;

Ὁ ἀγαθὸς γέρονθ δὲν ἐ γνώριζεν, ἂν ἔπρεπε νὰ κλαύσῃ ἀπὸ χαρὰν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἢ ἐν τῇ ἐξομολογήσει ταύτῃ νὰ ἀμφιβάλῃ. — Κύριε Κύριε, ἐφέλλισεν ἐπὶ τέλους, σκεφθῆτε, ὅτι ἡ Ἰβανόβνα εἶνε ἡ δοῦλη τοῦ θεοῦ σας!

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ λοχαγοῦ ἤστραψαν.

— Τὴν μνηστὴν τοῦ Γρηγορίου Μεδικῶφ οὐδεὶς θὰ τολμήσῃ νὰ ἐγγίσῃ!

Βραχὺ ὑπῆρξε τὸ ὄνειρον . . . γλυκὸ ὄνειρον ἔρωτος, εὐτυχίας καὶ εὐδαιμονίας, τὸ ὁποῖον λίαν ταχέως παρεγκλοῦθησεν ἡ φρικώδης ἔγερσις. Ὁ Γρηγόριος Μεδικῶφ συμφώνως πρὸς τὸν εὐκρινῆ αὐτοῦ χαρακτήρα, ἅμα ἐβεβαίωθη περὶ τοῦ ἔρωτος τῆς Ἰβανόβνας, ἤλθεν εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ θεοῦ του, δηλώσας αὐτῷ, ὅτι τίποτε δὲν θὰ δυνήθῃ νὰ τὸν χωρίσῃ τῆς νέας, καὶ διὰ τοῦτο τὸν παρακαλεῖ νὰ δώσῃ αὐτῇ τὴν ἐλευθερίαν της.

Ὁ κύριος Ἠλίας οὐδέποτε ὑπῆρξε σκληρὸς, συνήθως δὲ μεθ' ὑπερηφανείας ἀδείκνυε, πόσον εὐτυχεῖς ἦσαν οἱ χωρικοὶ του, οὐχ'

ήττον όμως ήτο λίαν αίσθητός και επέμεναν εις τὰ παλαιὰ ἔθιμα. Δι' αὐτὸν ὁ δούλος ήτο ἄνθρωπος, ἔχων ἀπαιτήσιν νὰ τὸν μεταχειρίζονται καλῶς, κατὰ τὰ ἄλλα όμως ἄνθρωπος δευτέρας τάξεως, ὅστις χάριν τῆς δημοσίας τάξεως πρέπει νὰ περιορίζεται ἐντὸς τοῦ ἀρμόζοντος αὐτῆ κύκλου. Διὰ τοῦτο αἱ ἐξηγήσεις αὐταὶ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ πολὺ τὸν προσέβαλον. Συντόμως τῷ ἠρνήθη, και ἀμέσως ἐπορεύθη πρὸς τὸ χειμερινὸν ἀνάκτορον, ὅπως συνομιλήσῃ μετὰ τῆς Α. Μ. τοῦ Τσάρου, και ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. Αἱ γνώμαι τοῦ Αὐτοκράτορος ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο ήσαν γνωσταί· ὅτι μετὰ ὅλην τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ εὐνοίαν πρὸς τὸν Γρηγόριον Μεδικῶφ οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ νὰ νομπευθῇ τὴν θυγατέρα ἐνὸς δούλου, ὁ κόμης ἠδύνατο νὰ τὸ θεωρῇ ὡς βέβαιον.

Ἦτον ἡ δειλὴ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Γρηγόριος Μεδικῶφ ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ Ἰβανόβνα ἀνεπαύετο ἐν τῇ αἰώρᾳ τῆς ὑπὸ τὰς σκιερὰς πετάλας τοῦ κήπου και ἐπερίμενε μετὰ παλλούσης καρδίας, μήπως ἀκούσῃ ἐρχόμενον τὸν φασθόντα τοῦ Γρηγορίου. Ἡ ὥρα όμως κατὰ τὴν ὁποίαν ἤρχετο συνήθως παρήλθε, και μικρὰ τις ἀνησυχία κατέλαβε τὴν κόρη, ὅτε αἰφνιδίως εἰσῆλθε δρομαίως ἡ γραία Δάσκα (τροφός), τὴν ἠκολούθει ἀμαξηλάτης τις ἐκ Πετροουπόλεως.

— Παιδί μου, ἐφώνησεν ἡ γραία μακρόθεν, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς λέγει, ὅτι φέρει δι' ἐσὲ εἰδησιν, τὴν ὁποίαν διστάζεται εἰς ἐμὲ νὰ εἴπῃ, και θέλει μόνον μ' ἐσὲ νὰ ὁμιλήσῃ.

Ἐσφάδαξεν ἡ Ἰβανόβνα ὡς ὑπὸ ἤλεκτρικῆς βληθείσα σπινθήρος. Ἠδοθάνθη ἐνοστίτως, ὅτι τοῦ Γρηγορίου μόνον ἀπεσταλμένος ήτο και ἐμάντευσεν, ὅτι δὲν ἔφερε καλὴν εἰδησιν. Βιάσασα όμως ἐαυτήν, προσήλθεν ἠσύχως πρὸς τὸν εἰσερχόμενον και ἠρώτησε αὐτὸν ποιηρῶς παρατηρόντα.

— Ὅταν σήμερον τὸ ἀπόγευμα, διηγείτο οὗτος . . . θὰ ἐδείκνυε δὲ τὸ μέγα τοῦ ναυαρχείου ὠρολόγιον δύο ὥρας, ἐπερνούσα πλησίον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ταχυδρομείου, μετ' ἐπροσκάλεσεν ἕνας νέος και κομψὸς ἀξιωματικός. «Θέλεις νὰ κερδίσῃς αὐτὰ τὰ δέκα ρούβλια; μοῦ λέγει, εἶνε ἐδικὰ σου ἐὰν τὴν παραγγελίαν μου πιστῶς ἐκπληρώσῃς! Καὶ ταῦτα λέγων ὁ ἀμαξηλάτης ἀφῆρεσε τὸν πλῆρον του, και ἐξαγαγὼν συνεπιτηγμένον φύλλον χάρτου, ἐξηκολούθησε λέγων. «Μοῦ ἔδωκαν αὐτὸ τὸ χαρτί και νὰ ἔλθω ἐδῶ ὀργήγγορα ὅσον ἠμποροῦν τὰ ἄλογά μου και νὰ τὸ δώσω εἰς τὴν δεσποινίδα Ἰβανόβναν Πετάρσκη.

Ἡ Ἰβανόβνα ἠνοίξε ταχέως τὸ γραμματίον. Ἡ καρδία τῆς ἔπαλλε μέχρι διαρρήξεως, ὅταν εἶδεν, ὅτι ὀλίγας ἐμπεριεῖχε μόνον γραμμάς, ἐν μεγίστῃ βεβαίως γεγραμμένης σπουδῆ.

«Πρέπει κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος νὰ ἀναχωρήσω ἀμέσως διὰ τὸν Καύκασον. Ἔχε πεποιθῆσιν εἰς ἐμὲ, ὅτι και ἂν συμβῇ. Ὁ θεὸς ἄς σὲ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του. Ὁ αἰώνιος ἐδικός σου

Γρηγόριος».

Κραυγὴ ἰσχυρὰ ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῆς γραίας Δάσκα, δυνηθείσης ἐγκαίρως νὰ τρέξῃ και λάβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὴν ταλανταυομένην Κυρίαν τῆς.

— Τὰ πάντα κατεστράφησαν, φειθερίσασα ἡ Ἰβανόβνα, κατελήφθη ὑπὸ λιποθυμίας και ἔκλεισαν οἱ θακρῶβρεκτοι ὀφθαλμοὶ τῆς

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτων ἐλάμβανε χώραν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ τοῦ κόμητος Ἡλίας σκηνή, οὐχὶ ὀλιγώτερον κρίσιμος. Περὶ τὴν μεσημβρίαν αἰφνιδίως προσκληθεὶς ὁ Κουπέτς (μεγαλέμπορος)

Δημήτροβιτς Πετάρσκης, μετέβη εἰς τὸ τοῦ κόμητος μέγαρον και εἰσῆλθη εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ.

Ὁ κόμης ἀπόδησε τὸν ἔμπορον θαλήσαντα κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου νὰ ἀσπασθῇ ταπεινῶς τὸ ἄκρον τῆς ἐφειστροφίδος του.

— Ὅτι πολὺ καλὸς πρὸς σὲ ὑπῆρξα, πολλοὶ μοῦ τὸ εἶπον, βλέπω όμως ὅτι σὺ και οἱ ὅμοιοί σου δὲν δύνασθε νὰ ὑποφέρητε τὴν καλωσύνην, ἤρχησε λέγων. Ποῦ εἶνε ἡ βρώμα, ἡ κόρη σου, ἡ ὁποία ἐτόλμησε νὰ σηκώσῃ ἴματα πρὸς τὸν ἀνεψίον μου;

— Πάτερ, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὁ τρέμων δούλος, ἔχι ἡ Ἰβανόβνα . . . ὁ κόμης Γρηγόριος ἔχει

— Δὲν θέλω τίποτε νὰ μοῦ διηγηθῆς, ἀρκεῖ ὅτι ὁ ἀνεψίός μου τώρα εὐρίσκεται εἰς τὸν δρόμον τοῦ Καυκάσου και δὲν θὰ σκεφθῇ πλέον διὰ τὴν θυγατέρα σου. Ξεύρεις, ὅτι ἔχω πολλὴν ὕρεσιν, τὴν θυγατέρα σου νὰ σταίλω εἰς τὸ χωρίον μου και νὰ τὴν στεφανώσω μετ' ὅποιον τύχει χωρικόν; Αὐτὸς θὰ τῆς βγάλῃ ἀπὸ μέσα τῆς τὸν διάβολον τῆς ὑπερηφανείας!

Ὁ Πετάρσκης ἔπεσεν εἰς τὰ γόνατα — συγγνώμην, πάτερ, ἐκράυασε συγγνώμην τὴν θυγατέρα μου, τὴν Ἰβανόβναν μου

Ὁ κόμης Ἡλίας οὐδόλως εἶχε κατὰ νοῦν νὰ λάβῃ τοιαῦτα σκληρὰ μέτρα. Κατὰ τὴν γνώμην του όμως και αὐτὸς και ἡ κόρη του ήσαν ἄξιον ταπεινώσεως.

— Ἐξεπαίδευσας κάλλιστα τὴν κόρην σου, διότι εἶχες τὰ μέσα, ἐξηκολούθησε. Πολὺ λοιπὸν ξυνοῦ θὰ τῆς φανῇ νὰ ζήσῃ εἰς σπητὴ χωρικοῦ κατακαπινομένου, ἔχουσα πάντοτε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς τὸ ρόπαλον τοῦ συζύγου τῆς. Ἔχω μίαν ἄλλην δι' αὐτὴν θέσιν. Ἡ ἐξαδέλφη μου, ἡ πριγκίπισσα Τόλλη, ἔγραψε σήμερον εἰς τὸν ἐπιστάτην, νὰ τῆς σταίλῃ νέαν τινα καλὴν ὡς θαλαμηπόλον· ἐτοιμάσου λοιπὸν, ὥστε σήμερον νὰ ἀναχωρήσῃ ἡ κόρη σου διὰ τὸ Κιέβρον.

Τοῦ γέροντος οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπλημμύρησαν θακρῶων. — Πάτερ, ἔλεγεν ἱκετεύων, ἀφῆσέ μου τὴν θυγατέρα μου. Καλλίτερον ἔχω μαζὺ τῆς νὰ ζητιανεύσω, παρὰ

— Παρὰ νὰ κάμῃ αὐτὸ, τὸ ὅποιον ὀφείλει· νὰ ὑπηρετήσῃ ἐμὲ και τὴν οἰκογενείαν μου, θέλεις νὰ εἴπῃς. Φύλαξε τοὺς λόγους σου. Θὰ γείνη ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶπον.

Καὶ ὁ κόμης ἔθληψε τὸν κωδωνίσκον, διατάξας νὰ προσέλθῃ ὁ ἐπιστάτης. — Φροντίσατε, ὅπως τὴν ἐσπέραν ταύτην σταλῇ ἡ Ἰβανόβνα Πετάρσκη εἰς Κιέβρον πρὸς τὴν πριγκίπισσαν Τόλλη. Καλὸν θὰ εἶνε, νὰ τῆς δώσητε πιστὸν τινα συνοδόν. Διὰ τὰ ἄλλα φροντίσατε σεις μετὰ τοῦ γέροντος και ἀρκεῖ! Καὶ ἐν τῷ ὑπερηφάνῳ συναυθήμεται, ὅτι ὑπῆρξε και πάλιν ἀγαθὸς και ἐπισεικής, ἀλλὰ συγχρόνως και λίαν ἐυεργετικὸς κύριος, ἐστράφη ὅπως ἀνάψῃ και πάλιν τὸ κατὰ τὴν συνομιλίαν ταύτην οβσεσθὲν σιγάρον του.

Ἐξω ἤρπασε σπασμωδικῶς ὁ Πετάρσκης τὸν βραχίονα τοῦ ἐπιστάτου.

— Κύριε Βρετὸλ, ἔλεγε στενάζων, δὲν γνωρίζετε καμμίαν βοήθειαν; Σὰς δίδω ὅσα θέλετε χρήματα.

Ὁ κύριος Βρετὸλ ἀνέσεισε τοὺς ὤμους — Περιμένε, Δημήτροβιτς, εἶνε ἡ μόνη συμβουλή, τὴν ὁποίαν δύναμαι νὰ δώσω. Ἐὰν θέλῃς νὰ ἦσαι εὐγνώμων, θὰ δώσω τοῦλάχιστον εἰς τὴν κόρην σου καθ' ὅδον καλὸν τι συστατικόν, ὅπως μὴ τὴν ὑποδεχθῶσι κακῶς εἰς Κιέβρον. Τώρα ἔλα εἰς τὸ δωμάτιόν μου ὅπως σκεφθῶμεν τί πρέπει νὰ γείνη!

(Ἐπταὶ τὸ τέλος.)

Ο ΠΙΤΗΝΟΘΗΡΑΣ.

Κατὰ τὴν ἑλαιογραφίαν τοῦ Γουλιέλμου Σιούτσε.